



TÜRK GERİATRİ DERNEĞİ

1 Ekim “Uluslararası Yaşlılar Günü” Açıklaması (2023)

Yetmiş beş yıl önce Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, insan hakları tarihinde anıtsal bir belge olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni kabul etmiştir. Bu yıl 1 Ekim Uluslararası Yaşlılar Günü teması “**Nesiller boyunca yaşlılar için İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin vaatlerini yerine getirmek**” olarak ilan edilmiştir.

Önümüzdeki otuz yıl içinde, Dünya çapındaki yaşlı insan sayısının iki katından fazla artacağı ve 2050'de yaklaşık 1,6 milyar kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Yaşlı bireylerin sayısındaki artışın Kuzey Afrika ve Batı Asya'da 2019'da 29 milyondan 2050'de 96 milyona (yüzde 226 artış) çıkması beklenmektedir. En hızlı ikinci artış, 65 yaş ve üstü nüfusun 2019'da 32 milyondan 2050'de 101 milyona (yüzde 218) çıkabileceği Sahra altı Afrika için öngörülmektedir. Buna karşılık, artışın Avustralya ve Yeni Zelanda'da (yüzde 84) ve nüfusun zaten Dünya'nın diğer bölgelerinden önemli ölçüde daha yaşlı olduğu Avrupa ve Kuzey Amerika'da (yüzde 48) nispeten daha az olması beklenmektedir.

Kalkınma grupları arasında, en az gelişmiş ülkeler hariç daha az gelişmiş ülkeler, 2050 yılında Dünya'da yaşlı nüfusunun üçte ikisinden fazlasına ev sahipliği yapacaktır. Ancak en hızlı artışın, 65 yaş ve üzerindeki kişi sayısının 2019'da 37 milyondan 2050'de 120 milyona (yüzde 225) çıkabileceği en az gelişmiş ülkelerde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Yapılan tahminler küresel düzeyde 2050 yılında her altı kişiden birisinin yaşlı nüfusu oluşturacağını ortaya koymaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 75 yıl önce kabul edilen ve insan hakları tarihinde anıtsal bir belge olduğu düşünülen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Dünya'nın dört bir yanından farklı yasal, kültürel ve dil geçmişine sahip temsilciler tarafından yazılmıştır. Belge, evrensel olarak korunması gereken temel insan haklarını ifade eden ilk belgedir.

Bu dönüm noktasının tanınması ve tüm yaşlılar da dahil olmak üzere tüm kişilerin insan haklarından ve temel özgürlüklerinden tam olarak yararlanmalarını sağlama vaadini yerine getiren bir geleceğe bakıldığında,

Birleşmiş Milletler Uluslararası Yaşlılar Günü'nün 33. anma töreni “Yaşlıların Vaatlerini Yerine Getirme” temasına odaklanacaktır. Yaşlılar için insan hakları Evrensel Beyannamesi: Nesiller Boyunca”.

Etkinlik, Dünya'nın dört bir yanındaki yaşlıların özgüllüğüne, haklarından yararlanmalarına, bu konudaki ihlallerin ele alınmasına dikkati çekecektir. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları vaadini yerine getirmek için; nesiller arasında eşitlik ve karşılıklılık yoluyla dayanışmanın güçlendirilmesinin nasıl sürdürülebilir çözümler sunduğuna vurgu yapacaktır.

Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı'nın “dördüncü gözden geçirme ve değerlendirme” sonuçlarına göre; kurumlarda, tutumlarda ve uygulamalarda yaşa dayalı ayrımcılık yaygın olmaya devam etmektedir ve yaşlılar için uluslararası ve ulusal çerçevelerin uygulanmasındaki eksiklikler vurgulanmaktadır.

Sistemik ve yapısal engeller, diğerlerinin yanı sıra yaşçı tutumlar, ayrımcı yasalar ve politikalar, yetersiz finansman ve erişilebilirlik ve satın alınabilirlik eksikliği dikkati çekmektedir. Bütün bu olumsuz faktörler nedeniyle yaşlılar için genellikle iş, yaşam standartları, öğrenme olanakları, hizmetlere ve kaynaklara erişim bağlamında çeşitli engeller mevcuttur. Bu durum yaşlıların ihmal, istismar ve ciddi sağlık sorunlarına karşı savunmasızlıklarının artmasına neden olabilir.

Bugüne kadar yaşlılara yönelik bu tehditleri önlemek ve azaltmak için tasarlanmış, yaşlıların insan haklarına daha geniş çapta sürdürülen tutarlı ve bütünsel bir yaklaşıma dayanması gerekmeyen çok sayıda müdahale vardır ve olmuştur. Örneğin; Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı'nın dördüncü gözden geçirme ve değerlendirmesinin sonuçlarına göre, insan hakları normlarının ve standartlarının yokluğunda, özellikle uluslararası düzeydeki yaşlıların durumuna göre, ayrımcılığın karmaşıklıklarını ve değişen doğasını ve kesişen eşitsizlik biçimlerini yaşam seyri boyunca ortaya çıkarma yeteneği sınırlıdır.

Uluslararası toplumun kuşaklar arası dayanışma konusundaki çalışmaları, katılım, hesap verebilirlik, ayrımcılık yapmama ve eşitlik, güçlendirme ve yasallık gibi insan hakları ilkelerinin yönlendirdiği kuşaklar arası çözümlerin, Evrensel Bildirge'nin mirasını, ilgi düzeyini ve aktivizmini yeniden canlandırmaya katkıda bulunabileceğini defalarca göstermiştir.

Tüm insanlar için deklarasyonun vaatlerini yerine getirmeye yönelik siyasi iradenin geliştirilmesi ve yetkilendirilmesi insan haklarının nesiller boyunca korunmasını sağlayabilir.